

PASSADA LA RATLLA

EL PAVELLÓ CATALÀ

Durant uns quants anys, a la ciutat de Mèxic es va fer una «Feria Internacional del Libro» en la qual els representants de diversos països americans i europeus exposaven una quantitat considerable de llibres, en general els més recents i alguns que, per una raó o altra, era oportú de mostrar. Cada país participant construïa el seu pavelló, de l'extensió demanada, a la plaça de la República, al peu de l'enorme monument a la Revolució. I Catalunya, mentre es va celebrar aquella exposició cultural tant com comercial, va tenir un pavelló propi que si algun any es va distingir no va ser mai ni per la seva modestia ni per la poques de llibres a exhibir, encara que això pugui semblar estrany. Hi havia en venda els llibres que ja en aquella època havien estat publicats a Buenos Aires i a Mèxic i, només amb propòsits d'exposició, una gran quantitat dels editats a Catalunya abans de la guerra i que els propietaris prestaven per a uns dies. Semblava que cada català s'havia exiliat amb un llibre. En general es va fer el pavelló a càrrec de Comunitat Catalana, organisme internacional, i de l'Orfeó Català, de Mèxic, que n'encomanaven l'execució a un dels artistes catalans residents a Mèxic. Recordo, com a molt reeixits, d'una elegància remarcable, els de Tisner, Giménez-Botey i l'escultor Blanch. En general, cada pavelló era el d'un Estat diferent, excepte un de l'Amèrica Central, per al qual s'unien els esforços de Guatemala, El Salvador, Nicaragua, Costa Rica i Honduras. I cada pavelló ostentava un nom que era més o menys familiar als visitants; amb una bandera. Al d'Espanya, s'hi hissava la tricolor amb la franja morada i al de Catalunya —la segona excepció en allò de pavelló per Estat— la de les quatre barres. Cal dir que al pavelló d'Espanya, sempre els seus organitzadors van tenir interès a posar-hi llibres catalans i mai no van manifestar disgust —almenys públicament— perquè Catalunya tingués un pavelló a part, cosa que causava estranyesa a molta gent. Un dia, Joan Cid i Mulet, escriptor i un dels més actius organitzadors, va veure entrar al pavelló, amb aire indignat, saberut i allçonador, un mexicà que li va etzibar, tot assenyalant el pavelló de l'Amèrica Central: «*Parece mentira, cuando otros se unen, en unos momentos trascendentales para el mundo, cuando se trata de forjar la hermandad del género humano, ustedes, con un espíritu tribal...*». Sense dir res i sense ni tan sols mirar quin llibre agafava, Cid i Mulet va estirar un braç i va prendre un llibre del taulell; el va obrir a l'alçada de la cara del visitant, que va mirar el llibre, sense tocar-lo, va parpellejar, es va posar vermell, va arronsar les espatlles i se'n va anar. Un altre any, el pavelló de Catalunya estava situat al costat del de França, un dels més elegants de la «Feria». A la paret del fons hi havia pintat el mapa dels països de llengua catalana. Com que els visitants del pavelló francès, en arribar o en marxar, passaven per davant del pavelló català, el mapa era motiu dels comentaris més diversos. Hi havia dies que semblava que havia d'esclatar la guerra entre França i Catalunya per culpa de les ambicions imperialistes dels catalans. «*Tiens, ils y ont mis le Roussillon... Quel toupet!*». —VICENÇ RIERA LLORCA.

DIA RERA DIA

SOCIALISME SUEC

Algú ha dit, amb bon sentit de l'humor, que el míting socialista de dimarts va ser un míting, a més de socialista, suec, car portava inclosa la sauna. Tothom ha parlat de la suor de dimarts i resulta que parlar de la suor de dimarts és fer l'elogi del civisme, de l'alta categoria humana de tots els homes i dones que s'havien congregat al palau Blau-Grana per ser presents al primer acte democràtic públic i legal que es feia a Catalunya, que es feia dins el territori de l'Estat espanyol, després de trenta-set anys. L'índex de la calor soferta per tots els qui ens vam congregat al palau Blau-Grana, ens el dona l'extintor d'incendis que es va disparar automàticament, pel fet d'haver atès l'ambient el grau de temperatura que anuncia un incendi. No cal dir res més, em penso.

L'espant que va promoure aquell esclat explosiu d'aigua volatilitzada va ser majúscul, i la reacció d'aquella immensa quantitat de gent va ser magnífica. Va dominar, ràpida, extraordinària, una voluntat de contrarestar el possible pànic. Van ser uns segons, però uns segons magnífics. El servei d'ordre va portar ràpida la notícia al micro, i el micro ens va anunciar que no passava res. El mecanisme automàtic de l'extintor no era tan socialista com nosaltres i no va poder dominar la força opressiva de la calor.

Si volguéssim comptabilitzar l'èxit de la jornada, si volem parlar de números i de volums d'aplaudiments, jo em referiria sobretot a la categoria cívica que va demostrar tot el poble congregat al palau Blau-Grana. Que ningú no ens digui que el poble no està madur per la democràcia. El poble que omplia aquell espai i que el feia gairebé elàstic, que respirava fort el feble aire condicionat per a vuit mil persones, va demostrar que era una voluntat i un pensament, una voluntat de democràcia, amb un alt esperit públic, amb una immensa generositat, amb una creadora imaginació, amb un dret inalienable de protagonisme.

Jo no ho oblidaré mai, no crec que cap dels qui hi érem ho oblidem mai. Cada moment va ser únic, cada moment va ser creador, protagonitzàvem tots i cada un de nosaltres, des de les set de la tarda fins a les onze de la nit, el nostre clam per la democràcia i la pau social.

El palau Blau-Grana es va omplir de cançons des de les set de la tarda, amb tota la gent que anava arribant i ens assèiem cada u al seu lloc i ens saludàvem, i la gent jove del servei d'ordre venia clavells, facilitava la instal·lació de la gent, endevinava indesitjables i els treia al carrer, amablement, sense crear problemes. Hi havia moltíssima gent jove, i molta gent vella i no tanta gent de mitja edat. Algú, si vol, pot passar comptes i treure'n seqüències.

Hi havia una alegria ofegadora al palau Blau-Grana. Una alegria que feia pensar en les festes daurades i roents de la sega.

MARIA-AURÈLIA CAPMANY

PUNT I SEGUIT

CAP A CASTELLÓ DE LA PLANA

El convit és general i cal fer-lo amb temps: a les darreries del propinent setembre caldrà fer via cap a Castelló de la Plana. Qui hi ha d'anar? Com que es tracta d'unes festes populars i alhora de cultura, catalanes en el sentit més ampli (geogràficament) i més exigent (en criteris de catalanitat, en valors cívics, en sentit de poble), direm que hi haurien de fer cap tots aquells que siguin conscients per damunt de tot, o de *gairebé* tot (no siguem dogmàtics, no siguem «totalitaristes»), de llur condició de catalans. ¿I per què hi ha d'ésser la gent d'aquesta mena a les festes de què parlem? Doncs perquè s'hi palesa que tot allò que ens uneix és més profund i més fort que les idees, les tendències o les realitats polítiques o socials que ens separen; i s'hi pretén que justament en nom de tot allò que com a catalans ens uneix, totes aquestes idees, totes aquestes tendències i totes aquestes realitats siguin igualment expressables, siguin realment respectades i tinguin realment llibertat en nom de la nostra comuna i concreta organització de la llibertat. Parlem d'aquella llibertat que és concebuda com a «consciència de la necessitat» (Castoriadis) o com «el postulat de la capacitat d'actuar segons la pura norma ètica». No és la llibertat nua, arbitrària i tirànica, sinó la dels qui se saben nascuts per a ésser habitats pels altres (Garaudy).

Les festes en qüestió són les anomenades Festes Populars de Cultura Pompeu Fabra, les quals, des del 1968, any del centenari del Mestre, són itinerants, continuació i alhora substitució dels concursos parroquials que es van celebrar durant vint-i-cinc anys a Cantonigròs. L'any passat les «Festes» sortiren per primera vegada del Principat i entraren en un altre Principat, el d'Andorra, i se celebraren a les Escaldes i a Andorra la Vella. Enguany, doncs, volen passar l'Ebre i entrar al País Valencià. Una vegada ja arribaren fins a Tortosa i hi homenatjaren el doctor Manyà. Són festes que van a la gent i troben la gent, amb el gest una mica bocabadat i un punt d'obsequios de qui va de visita i ja sap que l'esperen. Cada població, cada comarca han esperat les festes amb un aire diferent, sense por de remarcar el que els és propi. Un home, una efemèrides, una entitat local s'han conjuminat perquè hi hagués matèria de festa i una continuïtat lliure i oberta. Els qui hi estigueren es recordaran de moments i de caïres que foren expressió única d'un fet i d'aquella hora nostra: el verb exaltant de Joan Oliver sota les voltes augustes de Ripoll, i en una immensa sala de ball de Granollers, Pau Vila, dret, responent amb humor i emoció a l'homenatge dels comensals; les pedres il·luminades de Montblanc i l'evocació històrica de Miquel Coll i Alentorn dels sis-cents anys de les corts catalanes celebrades allí mateix, i al menjador d'un hotel de Figueres, en la fredor obligada d'aquell any, Pau Riera i Sala, tens i greu, però resolt demanant comptes de l'absència de les banderes catalanes, les quals bé prou que sorgiren a Ponts, centre un altre any de les terres lleidatanes i de l'homenatge al mestre Virgili...

Enguany, a Castelló de la Plana homenatjarem Carles Salvador, pedagog i gramàtic, a més de poeta, que posà l'obra fabriana a l'abast de tots els valencians i amb qui, diu Sanchis Guarner, el deute de gratitud és immens. Els castellanencs tenen, doncs, la festa i la paraula.

JOAN TRIADU